

# FINANCIE VEREJNÉHO SEKTORA

## 4. VEREJNÝ SEKTOR V KONCEPCII FIŠKÁLNEJ POLITIKY (PRÍJMOVÁ A VÝDAVKOVÁ STRÁNKA)

### CHARAKTERISTIKA FIŠKÁLNEJ POLITIKY, DAŇOVÁ POLITIKA, VÝDAVKOVÁ POLITIKA VEREJNÝCH ROZPOČTOV A VEREJNÝ SEKTOR (TEÓRIA A POLITIKA)

- čo je verejný sektor, daňová politika a jej väzba na verejný sektor ?
- dane ako nástroj rozdeľovania - príjmy ŠR
- koncipovanie výdavkov ŠR
- dotácie : účelové a globálne, subvencie

#### verejný sektor - charakteristika

- súčasťou hospodárstva je popri súkromnou aj verejný sektor
- verejný sektor slúži na zabezpečenie verejných, verejnoprospešných statkov a služieb
- verejné statky a služby slúžia všetkým obyvateľom
- podnikateľ má záujem investovať len do takých podnikov, ktoré zaručujú výnosy
- **daňová politika** - vyznačuje charakteristickými **znakmi** :
  1. ciele daňovej politiky
  2. používané nástroje
  3. orgány
  4. opatrenia
  - koncepcia daňovej politiky by mala byť v súlade s podmienkami prechodu na trhovú ekonomiku, mala by podporovať ciele ekonomickej reformy, zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov pre ŠR, podporovať podnikateľov
  - má byť prehľadná a jednoduchá
  - dane majú plniť ekonomicke a fiškálne úlohy, mali by znižovať nezamestnanosť, pozitívne vplyvať na vývoj inflácie
  - rozpočtová sústava sa využíva predovšetkým na financovanie verejného sektora
  - jednou z dôležitých súčastí rozpočtových príjmov sú dane
  - dane sú zároveň aj jedným z nástrojov rozpočtovej politiky
- **rozpočtová politika - nástroje** :
  - nástroje, pomocou ktorých sa má dosiahnuť splnenie stanovených cieľov
  - úzko súvisia s nástrojmi finančnej, mzdovej a cenovej politiky
  - podľa toho ako pôsobia na jednotlivé subjekty, ich rozdeľujeme :
    1. **priame nástroje** - zákazy, príkazy
    2. **nepriame nástroje** - majú stimulovať k určitej činnosti a zaraďujeme sem daňové sadzby, dovoznú daň, clo
  - **základné druhy nástrojov rozpočtovej politiky** :
    - a/ **všeobecné nástroje rozpočtovej politiky** - jednotlivé rozpočty v rámci rozpočtovej sústavy - ŠR, obecné rozpočty, rozpočty rozpočtových a príspevkových organizácií, štátne záverečné účty
    - b/ **príjmové nástroje rozpočtovej politiky** - všetky formy rozpočtových príjmov : odvody, dane, poplatky

všetky nástroje príjmovej rozpočtovej politiky majú usmerňovať rozdeľovanie a znovurozdeľovanie národného dôchodku tak, aby na jednej strane zabezpečil dostatok prostriedkov pre štát a zároveň príjmové nástroje rozpočtovej politiky sledujú ciele hospodáriacich subjektov, či majú dostatok prostriedkov pre svoj rozvoj

**dane** - rozhodujúcim príjmovým nástrojom rozpočtovej politiky, nimi štát stanovuje, aká časť čistého dôchodku sa odčerpáva do ŠR a aká sa ponecháva subjektom

**c/ výdavkové nástroje rozpočtovej politiky** - nástroje v rôznych formách výdavkov - dotácie, subvencie, prídely, splácanie štátneho dlhu

**dane** - hlavným nástrojom redistribúcie, pomocou nich štát získava rozpočtové príjmy a zároveň zabezpečuje rast národného bohatstva, ekonoickú rovnováhu a stabilitu ekonomiky - zmysel nachádzajú v spojení

s rozpočtovými výdavkami - s tým, na aký účel sa získavajú daňové príjmy

- **miera využívania daní** - dôležitá otázka, neexistuje norma na to, aký má byť rozsah, miera či podiel daní na rozdeľovaní dôchodku

- **redistribučné účinky daní** - veľmi zložité, zložitost' zapríčiňujú zložité daňové vzťahy pri znovurozdeľovaní dôchodkov medzi štátnym rozpočtom a podnikmi, štátnym rozpočtom a obyvateľstvom, medzi jednotlivými podnikmi a odvetviami národného hospodárstva, zložitost' spočíva aj v tom, že daňami sa na jednej strane odčerpávajú dôchodky od podnikov aj obyvateľstva, ale na druhej strane sa im vracajú vo väčšej miere cez rôzne prídely, dotácie, subvencie zo ŠR

- **daňová sústava** by mala byť usporiadaná tak, aby podporovala logiku ekonomických vzťahov

## 2 základné princípy :

1. **globálny prístup** - všetky rozpočtové príjmy sú spoločným rozpočtovým zdrojom na úhradu všetkých rozpočtových výdavkov
2. **ekvivalentný prístup** - vytvára spojitosť medzi niektorými rozpočtovými príjmami a výdavkami, určité príjmy slúžia na úhradu určitých výdavkov

**subvencie a dotácie** - významné nástroje v rukách štátu

- nástrojom výdavkovej rozpočtovej politiky

- podpora štátu hospodáracim subjektom

- druhy : a/ investičné dotácie a subvencie - či má štát záujem podporovať investičnú činnosť

b/ iné - na udržanie nízkej ceny alebo udržaní vysokej ceny

## fiškálna politika

- zahŕňa všetky štátne opatrenia, ktorých úlohou je cez príjmy a výdavky zabezpečiť vyrovnanosť štátneho rozpočtu, musí vychádzať z reálnych cieľov
- **ciele verejných výdavkov** - odvodené od rozsahu verejného sektora
- **fiškálnu politiku uskutočňuje vláda** (štát) tak, že na čerpanie niektorých prostriedkov verejného sektora alebo poskytovanie verejných statkov je právny nárok (základné a streškolské vzdelanie, zdravotnícka starostlivosť, nemocenské dávky, dôchodok) a o niektorých verejných statkoch, ktoré sú mimo zákonného nároku (osvetlenie, čistenie ulíc, vysokoškolské vzdelanie) rozhoduje podľa svojich zámerov a cieľov

- **verejný sektor** - súhrn činností, nutných k zabezpečeniu verejného záujmu v tých prípadoch, kde nie je možné, resp. nie je to možné z ekonomického hľadiska únosné zistiť konkrétnych užívateľov výhod a priamych nositeľov nákladov
- **hlavnou úlohou verejného sektora** - zabezpečenie verejných úloh cez správne koncipované výdavky verejných rozpočtov
- keďže verejný sektor nedisponuje rozsiahlymi vlastnými príjmami, jeho činnosť musí byť **financovaná z iných** jako vlastných zdrojov - najpodstatnejšiu časť tvoria **rozpočtové zdroje** a to či už zo **ŠR alebo obecného rozpočtu, štátne účelové fondy, nadácie, charitatívne organizácie dary a iné dobrovoľné príspevky**
- **fiškálna politika** - uskutočňuje sa **cez zahraničné zdroje ako projekty, grandy a programy**
- **verejný sektor** - produktom alebo tiež výsledkom verejnej politiky štátu, miest a obcí, jeho potreba je daná roznyimi príčinami, môžu to byť príčiny ekonomické, politické, kultúrne, sociálne
- **podstatnou otázkou týkajúcou sa verejného sektora** - **otázka množstva**, ktoré je potrebné zabezpečiť, príčinou problému - absencia trhových vzťahov medzi ponukou a dopytom, určovanie ceny verejných statkov
- vo vzťahu k rozvoju ekonomiky tak ako rozvoj verejného sektora a rast objemu výdavkov štátneho rozpočtu prejavujú v podobe množstva rôznych protichodných vplyvov, existuje medzi nimi priama súvislosť
- od tendencie rastu výdavkov štátneho rozpočtu na verejný sektor závisí rozsah a význam verejného sektora
- **faktory, ktoré pôsobia na koncepciu fiškálnej politiky** - **změna na vývoji príjmov obyvateľstva**, kedy pri náraste príjmov môže dôjsť k rastu dopytu po verejných statkoch, čo má za následok rast výdavkov štátneho rozpočtu na verejný sektor, verejné výdavky na hlavu rastú s rastúcou hustotou obyvateľstva (počet obyvateľstva), **demografické faktory** - **hustota, štruktúra a dĺžka veku obyvateľstva, pôrodnosť, úmrtnosť, ceny verejných statkov**, ktoré nemôžu formovať na základe trhového dopytu a ponuky a preto sa musia umelo konštruovať, ceny verejných statkov pôsobia na dopyt po kolektívnych statkoch, ktorý potom môže byť nedostatočný, alebo naopak nadmerný, **preferencie a záujmy obyvateľstva, úroveň a charakter technológií, ceny vstupov pracovného procesu, medzinárodná situácia**